

DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.02.532> JEL classification: M41, M48, D91, G41
UDC: 657.3:159.9

Надія ХОРУНЖАК

доктор економічних наук, професор,
Західноукраїнський національний університет, Україна
E-mail: nadija_choru@ukr.net
ORCID iD: 0000-0001-7434-5456
Web of Science ResearcherID: AAY-5307-2021

Світлана СИСЮК

кандидат економічних наук,
Західноукраїнський національний університет, Україна
E-mail: svitva0406@ukr.net
ORCID iD: 0000-0001-6697-1289
Web of Science ResearcherID: H-2909-2017

ВПЛИВ КОГНІТИВНИХ УПЕРЕДЖЕНЬ НА ЯКІСТЬ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ

АНОТАЦІЯ

Вступ. Специфіка застосування МСФЗ при формуванні фінансової звітності передбачає наявність альтернатив в обліку та застосування професійних суджень. Але стандартизація і регламентація не виключають впливу людського чинника на облікове відображення й формування звітності. Саме суб'єктивність може призводити до викривлення облікових даних і показників звітності. Цей процесний результат значною мірою пояснюється впливом когнітивних упереджень, які є предметом економічної психології. Актуальність дослідження взаємозв'язку якості фінансової звітності, підготовленої з дотриманням МСФЗ, з когнітивними упередженнями зростає разом з активізацією використання сучасних аналітичних методів та зростанням кількості інформаційних даних.

Мета статті – визначення впливу когнітивних упереджень на якість фінансової звітності за МСФЗ.

Метод (методологія). При написанні статті використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, які дозволили розкрити особливості когнітивних упереджень та їх впливу на звітність за МСФЗ. Зокрема, у процесі дослідження використано критичний аналіз для виявлення акцентів у дослідженнях, присвячених вивченню впливу когнітивних упереджень у фінансовій сфері. Аналіз, синтез і узагальнення застосовано щодо встановлення справедливої вартості та побудови схеми її визначення. Систематизацію використано для удосконалення Приміток до фінансової звітності. Емпіричні методи аналізу уможливили наведення прикладів основних об'єктів та формування описів специфіки їх оцінки відповідно до МСФЗ. Порівняння, статистичний та графічний методи дозволили охарактеризувати роль аудиту в питаннях забезпечення якості фінансової звітності та подолання ірраціональності її показників. Аналогія та логічний аналіз дозволили встановити алгоритм визначення функціональної валюти за рекомендаціями МСФЗ та ідентифікувати прояви суб'єктивності в цьому процесі. Структурно-логічний метод забезпечив обґрунтування фактів появи ймовірнісних оцінок на різних етапах обліку та дозволив описати відповідні когнітивні упередження.

Результати. Доведено вплив когнітивних упереджень на формування фінансової звітності за МСФЗ. Ідентифіковано основні види упереджень та наведено приклади їхнього впливу на обліково-звітні

© Надія Хорунжак, Світлана Сисюк, 2025

Отримано: 18.04.2025 р.

Рекомендовано до друку: 11.05.2025 р.

Опубліковано: 28.05.2025 р.

Ця стаття розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0, яка дозволяє необмежене повторне використання, розповсюдження та відтворення на будь-якому носії, за умови правильного цитування оригінальної роботи.

Як цитувати: Хорунжак Н., Сисюк С. Вплив когнітивних упереджень на якість фінансової звітності за міжнародними стандартами. *Економічний аналіз*. 2025. Том 35. № 2. С. 522-531. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.02.522>

показники. Побудовано схему встановлення справедливої вартості, яка враховує альтернативні підходи зокрема ринковий, витратний та доходний, а також їхні складові елементи та характеристики. Наведено приклади основних об'єктів оцінки і обґрунтовано послідовність її проведення та специфіку щодо них. Доведено та наведено аргументи того, що ймовірнісні оцінки виникають на різних етапах обліку, а також при проведенні аудиту звітності. Встановлено, що основними когнітивними упередженнями при складанні звітності за МСФЗ є викривлення справедливої вартості, неповнота висвітлення, або недостатня прозорість звітності (зокрема в частині формування Приміток), завищені або навпаки занижені резерви та фінансові результати, ризик зниження довіри користувачів до звітних даних.

Ключові слова: фінансова звітність; МСФЗ; облік; ймовірнісні оцінки; когнітивні упередження; аудит; довіра; якість.

Вступ

Діяльність суб'єктів господарювання тісно пов'язана з глобалізаційними процесами та інтеграцією України у міжнародний економічний простір. Відповідно до цього зростає роль Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), які все частіше беруться до уваги та застосовуються в обліковій практиці українських підприємств. Специфіка використання відповідних правил і принципів передбачає наявність альтернатив в обліку та застосування професійних суджень. Тобто стандартизація і чітка регламентація не виключають впливу людського чинника на облікове відображення й формування звітності. Якість останньої суттєво залежить від рівня фаховості конкретних працівників, зокрема й головного бухгалтера, через наявність суб'єктивності в прийнятті рішень і здійсненні оціночних процедур. Саме суб'єктивність може призводити до викривлення облікових даних і показників звітності. Цей процесний результат значною мірою пояснюється впливом когнітивних упереджень, які є предметом економічної психології.

Актуальність дослідження взаємозв'язку якості фінансової звітності, підготовленої з дотриманням МСФЗ, з когнітивними упередженнями зростає разом з активізацією використання сучасних аналітичних методів та зростанням кількості інформаційних даних.

Управлінські запити та прагнення надання правдивої та неупередженої інформації зацікавленим користувачам в нестабільних умовах вимагають зниження рівня ірраціональності даних звітності. Оліфер І. О. з цього приводу зазначає, що: «Для прийняття правильних рішень та подальшого

функціонування як на рівні держави, підприємств та окремої людини, необхідно брати до уваги ірраціональну складову, оскільки саме ірраціональність в більшій мірі відображає непрогнозуєчі рішення, на різних етапах економічного розвитку» [1, с. 95].

Попри те, що науковець розглядає проблематику когнітивного впливу не конкретно в контексті фінансової звітності, а у більш глобальному масштабі, однак принципові положення в будь-якому разі є практично ідентичними.

До слова, перш ніж перейти до детальнішого розгляду досліджуваної проблеми, варто зауважити, що під когнітивними упередженнями розуміються «систематичні відхилення у процесі мислення, які приводять до прийняття нераціональних рішень». Таке класичне означення цього поняття, запропоноване американським психологом Даніелем Канеманом [2 ; 3].

Потрібно визнати, що когнітивні упередження в економіці зазвичай частіше розглядаються з позиції прийняття управлінських рішень, в тому числі щодо фінансів, але в класичному розумінні останні приймаються, виходячи з наявної інформаційної бази, в основі якої лежить облік і звітність.

Побутує думка, що: «когнітивні упередження в контексті фінансової сфери є складним і багатогранним феноменом, що охоплює широкий спектр систематичних відхилень від раціональності та об'єктивності при ухваленні рішень» [4, с. 32]. Тому їхній розгляд і дослідження мають важливе значення оскільки впливають на ефективність цих рішень й в подальшому позначаються на рівні стратегічного розвитку.

Повертаючись до напряму дослідження, пов'язаного з впливом когнітивних упереджень на звітність, сформовану відповідно до вимог міжнародних стандартів, слід визнати, що публікацій з нього набагато менше. Проте дотично з ним знаходяться низка наукових пошукувань, присвячених впливу когнітивних упереджень на управлінські рішення в сфері бізнесу та фінансів. З їхнього критичного огляду можна зробити висновок, що цей феномен недостатньо вивчений [1-6; 9; 10], а його вплив на діяльність щоразу більший через потребу врахування великої кількості чинників впливу на неї.

Ноберс К. та Паркер Р. м'яко підводять до думки про вагомість когнітивних упереджень при веденні обліку за МСФЗ, висвітлюючи «міжнародні відмінності в практиці МСФЗ та бухгалтерські відмінності, які залишаються між країнами, такими як Китай, Франція, Німеччина та Японія, й акцентуючи увагу на ключових питаннях політичного лобювання, гармонізації та особливих бухгалтерських проблем багатонаціональних компаній» [5, с. 3]. В складі особливих проблем автори виокремлюють національну специфіку та традиції, які природньо, мають вплив і позначаються на багатьох облікових питаннях і підходах, навіть за умови використання МСФЗ. З великою ймовірністю такі проблеми є такими, які можна класифікувати й ідентифікувати як когнітивні упередження.

Слід зауважити, що критичний аналіз доступних літературних джерел вказує на факт посилення інтересу до впливу когнітивних упереджень на економічні процеси та системи. Цей феномен є специфічною складовою предмета економічної психології, про важливість якої в останні роки говорять не тільки науковці, а й практики. Така позиція впливає з переліку складових елементів предмету економічної психології. Фера С. В. вважає, що до них відноситься: «економічна свідомість – складова частина індивідуальної або громадської свідомості, рівень сприйняття економічних процесів; економічне мислення – сприйняття явищ і процесів з позиції порівняння витрат і вигод. Воно передбачає вивчення того, як економічні одиниці... приймають раціональні рішення на основі порівняння витрат і вигод; економічна

поведінка – взаємодія індивідів і соціальних груп між собою і з державою з приводу виробництва, розподілу, обміну та споживання матеріальних та інших благ [6, с. 11].

Тож, як свідчать проведені дослідження основних джерел, економічна психологія дозволяє пояснити причини викривлення даних і їхню певну ірраціональність навіть у випадку формування звітності за вимогами МСФЗ. Іншими словами, завдяки врахуванню когнітивних упереджень, можна ідентифікувати причини викривлень облікових показників навіть у випадках формального дотримання стандартів.

Мета статті

Метою статті є визначення впливу когнітивних упереджень на якість фінансової звітності за МСФЗ.

Виклад основного матеріалу дослідження

Загалом якість фінансової звітності визначається МСФЗ через ідентифікацію її якісних характеристик і ознак, таких як суттєвість, доречність, достовірність, зіставність, зрозумілість та ін. [7; 8]. Відповідно до цього, при формуванні такої звітності слід дотримуватись усталених для бухгалтерського обліку принципів. Але також слід врахувати низку важливим моментів, які пов'язані з низкою нюансів, які призводять до появи відхилень від об'єктивних оцінок. В контексті когнітивних упереджень можливим є їхня класифікація та поділ щонайменше на п'ять груп: вибір даних, що підтверджують очікування (упереджене підтвердження); орієнтування на попередні оцінки (врахування попереднього досвіду); завищення або заниження оцінок (песимістичний чи оптимістичний прогнози); надмірна впевненість або ж опір змінам.

Реалізація таких видів упереджень здійснюється через використання певних механізмів, які в обліку загалом закладені в положеннях МСФЗ та стосуються головно оцінки активів і зобов'язань. Важливим елементом узаконення застосування таких механізмів є формування облікової політики та вибір відповідних підходів.

Класичним прикладом суб'єктивізму в оцінці є встановлення порядку визначення

справедливої вартості, який регламентує МСФЗ 13 «Оцінка справедливої вартості». В обліковій практиці окрім ідентифікації справедливої вартості певним рівнем суб'єктивності характеризується також оцінка дебіторської заборгованості чи знецінення активів.

Вказані оцінки вимагають застосування професійного судження, що, безумовно,

створює передумови прийняття упереджених рішень. Рекомендації МСФЗ 13 щодо встановлення справедливої вартості в схематичному спрощеному вигляді включають чотири основні блоки: вхідні дані; вибір методу оцінки; ієрархію справедливої вартості; процес встановлення вартості (рис. 1).

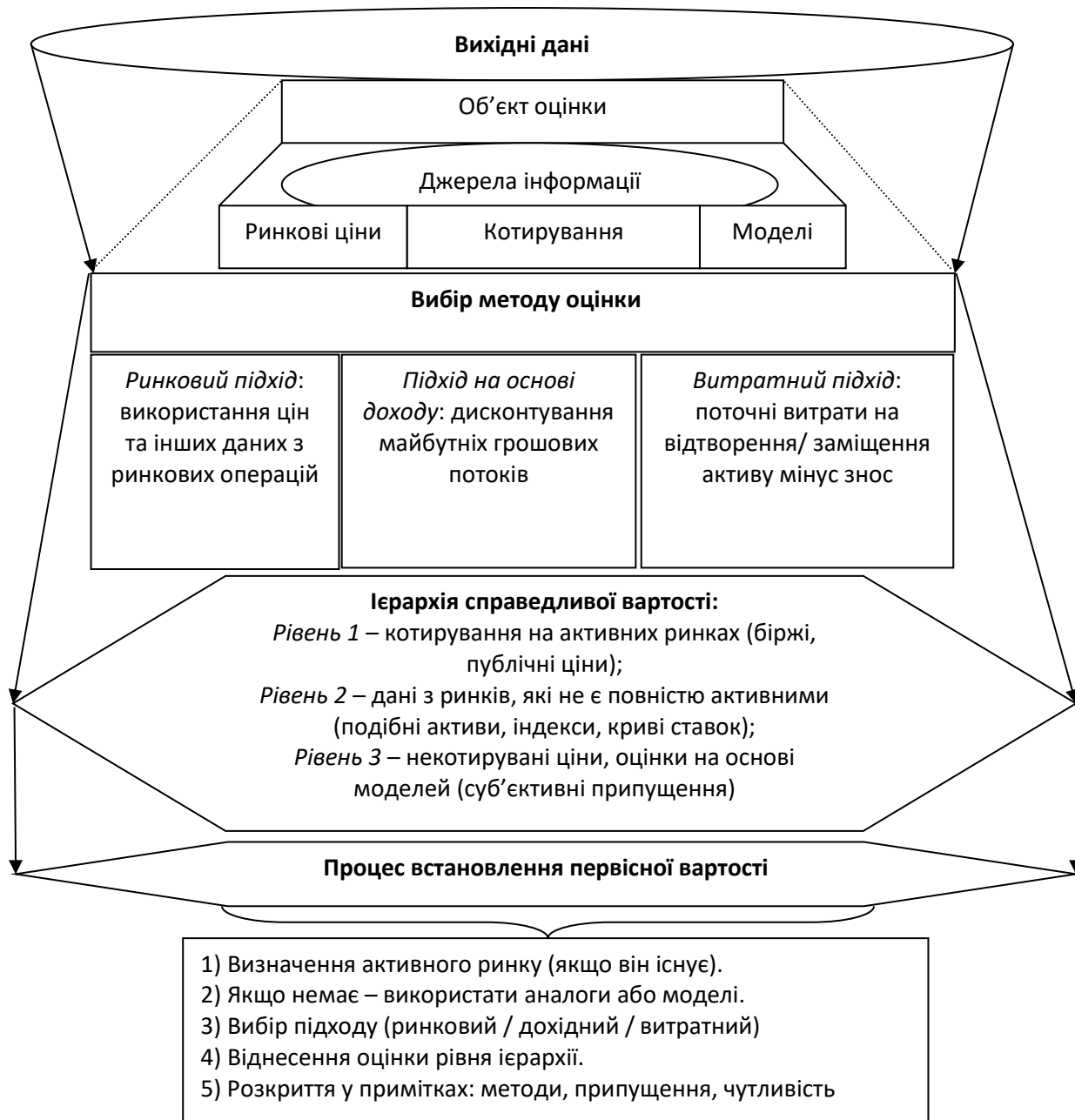

Рис. 1. Схема встановлення справедливої вартості за МСФЗ

Примітка: сформовано з урахуванням МСФЗ 13.

Побудована схема враховує основні моменти встановлення справедливої вартості та, по суті, висвітлює ті послідовні кроки, які мають бути здійснені, щоб максимально точно ідентифікувати оціночний результат. Однак слід зазначити, що в будь-якому разі цей результат буде неточним і рівень ймовірності та ірраціональності залежить від виду об'єкта оцінки. Наприклад, для такого об'єкта як акції, визначення справедливої вартості є набагато легшим, ніж, скажімо, для адміністративної (чи іншої) будівлі. Бо для акції використовується ринковий підхід (адже існує активний ринок і є безпосереднє котирування – тож це 1 рівень і дані є максимально об'єктивними, отже не потрібно робити додаткових корегувань. А от щодо нерухомості, зокрема такої як адмінбудівля, зазвичай процес є складнішим. По перше, якщо активного ринку продажу подібних будівель немає, то можуть бути використані орендні ставки (зазвичай в сучасних умовах така практика широко застосовується для раціоналізації використання корисних площ). В цьому випадку йдеться про підхід до оцінки на основі доходу, зокрема через врахування прогнозу орендних платежів на 10 років з урахуванням залишкової вартості. Відповідно до сутнісних характеристик – це оцінка рівня 3, яка базується припущеннях і моделюванні (для врахування заповнюваності, інфляції дисконтної вартості тощо). Тож відповідно, потрібні низка додаткових обчислень і припущень, тому нерухомість для встановлення справедливої вартості оцінювати складніше, оскільки потрібні не тільки розрахунки (обчислення), а й експертні оцінки. До слова, щодо проведення таких оцінок у Примітках до фінансової звітності мають бути прописані відповідні показники: метод оцінки, рівень ієрархії, вихідні дані.

З огляду на це, в практичній діяльності для визначення справедливої вартості за МСФЗ часто залучаються зовнішні експерти, зокрема аудиторські (рідше консалтингові) фірми. Якщо йдеться про застосування моделювання, то майже завжди це супроводжується наймом оцінювачів – консалтингу або експертів аудиторських компаній. Найпростішим варіантом визначення потреби в цьому, є

ідентифікація рівня за МСФЗ: якщо це 1 рівень, то оцінку реалізує бухгалтер суб'єкта господарювання самостійно. Якщо ж йдеться по 2 та 3 рівні, то зазвичай наймають професіоналів у цій справі. Потрібно наголосити, що 3 рівень практично завжди реалізується останніми, а от щодо 2-го, то все залежить від складності оцінки (рис. 2).

Слід зазначити, що в останні роки частота використання послуг зовнішніх оцінювачів суттєво зростає. Дані найбільших аудиторських надавачів послуг (рис. 3) свідчать, що вони часто надають такі оціночні, або консультаційні послуги для того, щоб клієнти могли обрати правильний підхід. Окрім цього, в силу законодавчих вимог про обов'язковість надання при поданні звітності і аудиторського висновку (особливо для великих суб'єктів), в процесі проведення аудиту перевіряється обґрунтованість оцінки навіть якщо її робив зовнішній сторонній оцінювач. За ситуації, коли оцінка досить складна, із застосуванням математичних моделей, то аудиторські фірми можуть залучати своїх експертів з оцінки.

Перша десятка аудиторських компаній акумулювала 2,1 млрд. грн. доходу від аудиту або 88% доходу від аудиту всіх 20 найбільших українських компаній (2, 3 млрд. грн.). Цікаво, що CAD EBS, яка входить в першу двадцятку найбільших аудиторських компаній, аудиторські послуги принесли лише 7% доходу, тоді як інші – 93% [9], що повною мірою засвідчує активну участь аудиторських фірм в процесах оцінки та ідентифікації справедливої вартості за МСФЗ.

Наступним, не менш вагомим ймовірнісним показником, що піддається когнітивним упередженням є визначення функціональної валюти. Щодо цього питання також є покрокові рекомендації, які уможливають суб'єктам господарювання певним чином спростити завдання переведення різних валют в одну. Для цього також керуються ієрархією показників, а покроковий механізм включає: Крок 1 – Розгляд первинних показників економічного середовища (IAS 21.9); Крок 2 – Розгляд додаткових підтримуючих показників (IAS 21.10); Крок 3 – Коли індикатори змішані, використання судження [10] (рис. 4).

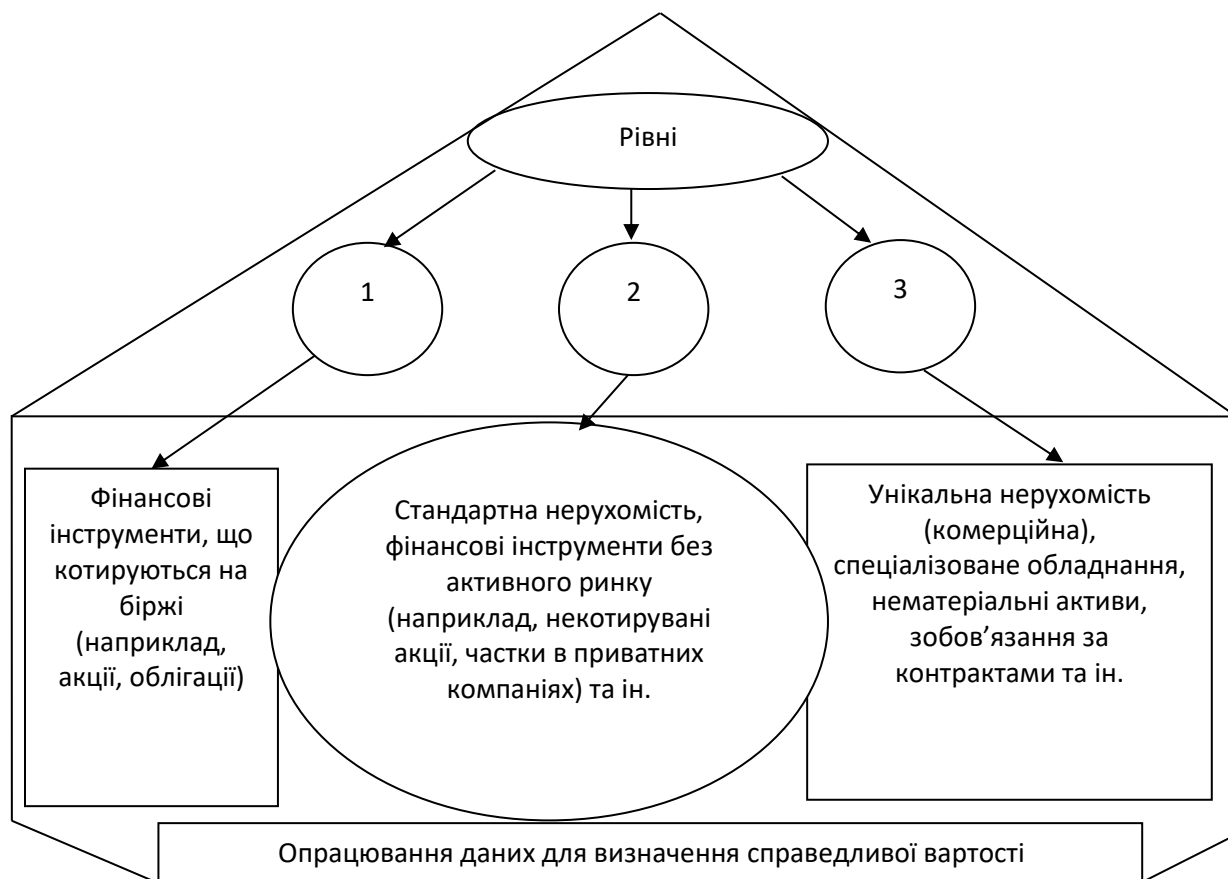

Рис. 2. Приклади основних об'єктів оцінки для віднесення до 1-3 Рівнів за МСФЗ

Примітка: авторське узагальнення.

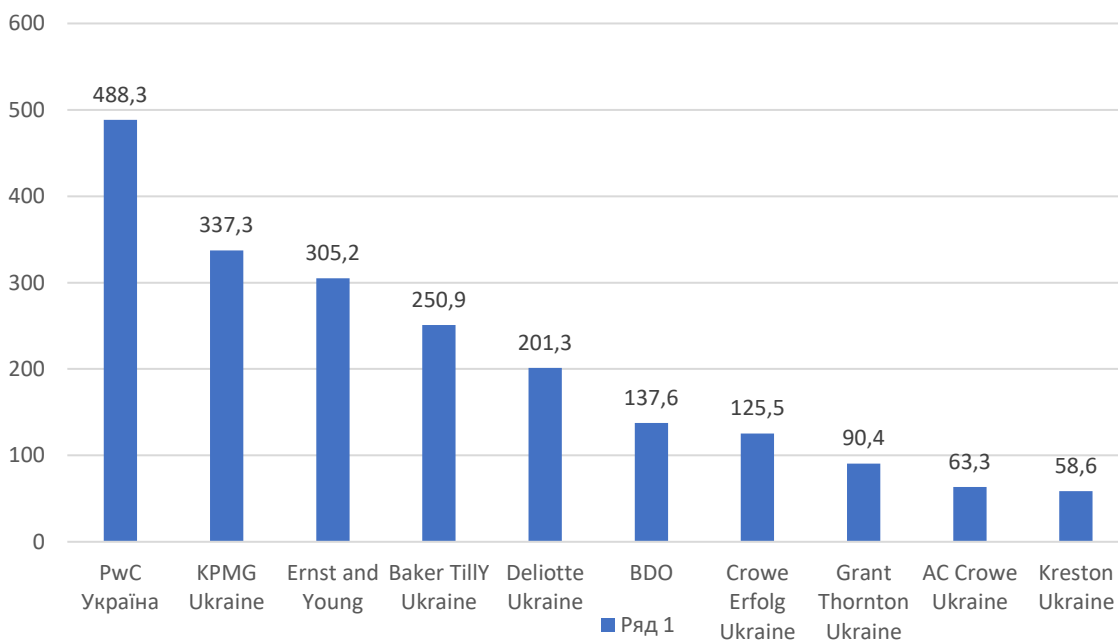

Рис. 3. Найбільші 10 аудиторських компаній в Україні за доходом від надання аудиторських послуг у 2024 році (в тому числі пов'язаних з оцінкою), млн. грн.

Примітка: джерело [9].

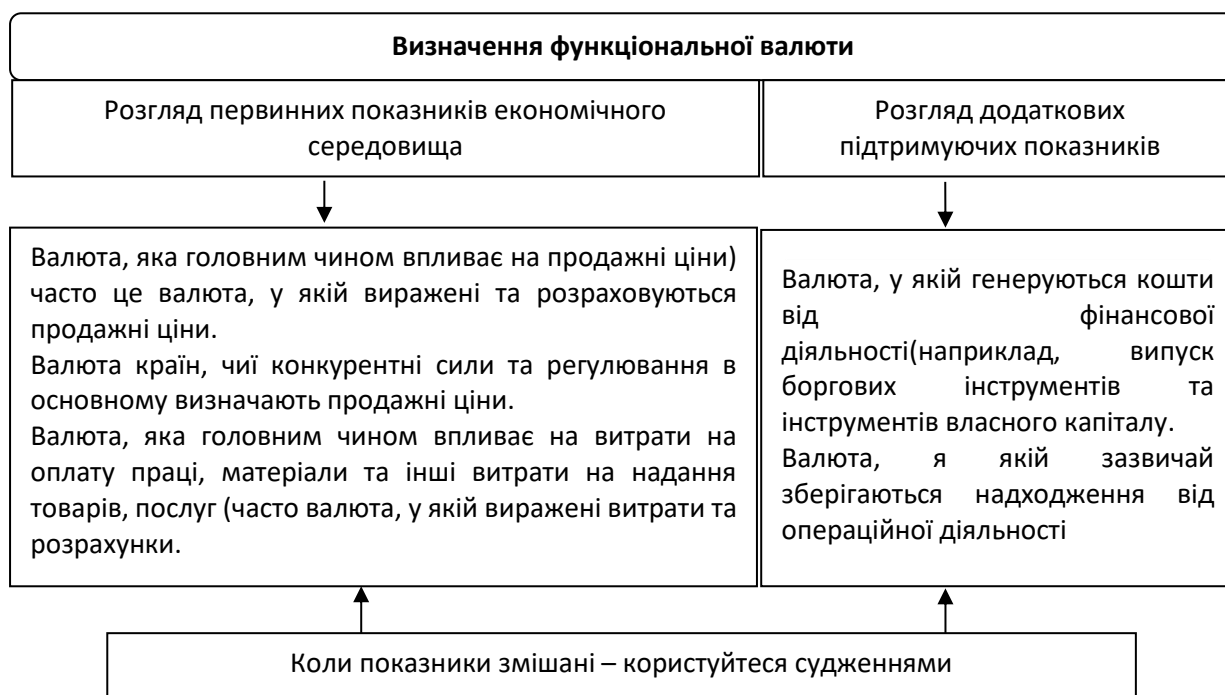

Рис. 4. Ідентифікація (визначення) функціональної валюти за МСФЗ

Примітка: джерело [10].

Суб'єктивність результуючих показників як наслідок когнітивних упереджень при реалізації завдання визначення функціональної валюти також позначається на показниках звітності. Особливо, якщо врахувати ще й факт різного валютного курсу на дату формування звітності та інші дні. Не вдаючись до більш детального пояснення причин ірраціональності даних звітності, сформованої відповідно до міжнародних стандартів, слід зауважити, що ймовірнісні оцінки виникають на різних етапах обліку. Зокрема, це:

Етап визнання активів (якщо йдеться не про використання собівартості як основи оцінки) – оцінки зазвичай формуються на врахуванні попередніх значень, що при мінливих умовах нерационально; також при оцінці знецінення активів можливе переоцінення (завищення) майбутніх економічних вигід;

- Оцінка справедливої вартості (про яку йшлося більш детально вище) – аналогічно до попереднього етапу + вибір вихідних даних, які підтверджують бажану оцінку;
- Вибір облікової політики – недостатня раціональність прийняття рішення через

консервативне упередження й бажання зменшити податки (йдеться про упереджене заниження прибутку) + відсутність практики здійснювати аналіз на основі статистичних методів, а використання поодиноких аналогій;

- Розкриття інформації в Примітках до звітності – можливе часткове замовчування тих чи інших важливих роз'яснень.

Окрім перерахованих, існує також загроза і при проведенні аудиту. Попри його незалежність з точки зору психології завжди є ймовірність послаблення уваги при його проведенні у постійних клієнтів і ризик застосування менш критичного підходу. Іншою причиною також може стати надмірна довіра (на основі попередньої тривалої співпраці) до підконтрольної інформації, якщо в попередні рази не було виявлено якихось порушень.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Загалом за результатами проведених досліджень можна зробити висновок, що когнітивні упередження при складанні звітності

за МСФЗ достатньо феноменальне явище, яке, безумовно має свої наслідки. Основними з них є викривлення справедливої вартості, неповнота висвітлення, або недостатня прозорість звітності (зокрема в частині формування Приміток), завищені або навпаки занижені резерви та фінансові результати, ризик зниження довіри користувачів звітних даних. Тобто когнітивні упередження позначаються на звітності й діють не тільки на етапі оцінки активів (зокрема встановлення справедливої вартості чи вартості знецінення), але й проявляються при виборі політики обліку, підготовці приміток, а також навіть при перевірці звітності аудитором.

Слід визнати, що дослідження когнітивних упереджень при формуванні звітності в останні роки активізувалися через дійсно суттєвий вплив на звітні показники. З уже отриманих вище результатів можна також стверджувати, що в перспективі цікавим і потрібним буде

вивчення впливу цифровізації та штучного інтелекту на когнітивні упередження, а також поведінкових аспектів аудиту. Щодо останніх, доцільним є пошук шляхів зменшення суб'єктивності аудиторських суджень, особливо в частині групового мислення.

Не менш актуальними є також порівняння впливу когнітивних упереджень на звітні показники залежно від національних особливостей і культури та відповідного регуляторного середовища.

Зважаючи на те, що фінансова звітність виступає основою прийняття управлінських рішень, в тому числі і стратегічних, доречним буде проведення критичної оцінки методів подолання когнітивних упереджень, зокрема й емпіричних, а також дослідження етичного та освітнього виміру в контексті ідентифікації ролі професійної освіти та етики бухгалтерів у питаннях подолання ірраціональності облікових даних.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Оліфер І. Вплив когнітивних упереджень на прийняття фінансових рішень. *Економіка і регіон*. 2025. №1(96). С. 204-210. DOI: [https://doi.org/10.26906/EiR.2025.1\(96\).3765](https://doi.org/10.26906/EiR.2025.1(96).3765).
2. Kahneman D. Thinking, fast and slow. New York: Farrar, Status and Giroux, 2011. 498 p.
3. Канеман Д. Мислення швидко й повільно. Київ: Nash Format, 2017. 480 с.
4. Горват Т., Дуб М. Когнітивні упередження: сутність та вплив на фінансові рішення. *Підприємництво і торгівля*. 2024. № 43. С. 29-35. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1256-2024-43-04>.
5. Nobes C., Parker R. Comparative International Accounting. Pearson, 2020. 632 p.
6. Фера С. В. Економічна психологія. Навчальний посібник. Чернівці: ФОП Баликіна С.М., 2020. 164 с.
7. International Financial Reporting Standards (IFRS). IFRS Foundation. 2025. URL: <https://www.ifrs.org>.
8. Міжнародні стандарти фінансової звітності: офіційний переклад (редакція 12.03.2013 р.). Верховна рада України. Офіційний сайт. 2024. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010#Text.
9. Присяжнюк Н. PwC випередила конкурентів – хто заробляє найбільше на аудиті в Україні. *LIGA.net*. 2025. URL: <https://finance.liga.net/ua/infographic-of-the-day/infografica/pwc-vyperedyla-konkurentiv-khto-zarobliaie-naybilshe-na-audyti-v-ukraini>.
10. Boshoff A. Accounting for foreign exchange transactions in a non-hyperinflationary economy. *BDO Australia*. 2022. URL: <https://www.bdo.com.au/en-au/blogs/corporate-reporting/accounting-for-foreign-exchange-transactions-in-a-non-hyperinflationary-economy>.

REFERENCES

1. Olifer, I. (2025). The influence of cognitive biases on financial decision-making. *Economy and Region*, 1(96), 204–210. [https://doi.org/10.26906/EiR.2025.1\(96\).3765](https://doi.org/10.26906/EiR.2025.1(96).3765)
2. Kahneman, D. (2011). *Thinking, fast and slow*. New York: Farrar, Straus and Giroux.
3. Kahneman, D. (2017). *Thinking, fast and slow* (Ukrainian ed.). Kyiv: Nash Format.
4. Horvat, T., & Dub, M. (2024). Cognitive biases: The essence and influence on financial decisions. *Entrepreneurship and Trade*, 43, 29–35. <https://doi.org/10.32782/2522-1256-2024-43-04>
5. Nobes, C., & Parker, R. (2020). *Comparative international accounting*. Pearson.
6. Fera, S. V. (2020). *Economic psychology*. Chernihiv: FOP Balykina S. M.
7. IFRS Foundation. (2025). *International Financial Reporting Standards (IFRS)*. <https://www.ifrs.org>
8. Verkhovna Rada of Ukraine. (2024). *International Financial Reporting Standards: Official translation* (edition of March 12, 2013). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010#Text
9. Prysiazhniuk, N. (2025). PwC outpaced competitors: Who earns the most from audit in Ukraine. LIGA.net. <https://finance.liga.net/ua/infographic-of-the-day/infografica/pwc-vyperedyla-konkurentiv-khto-zarobliaie-naybilshe-na-audyti-v-ukraini>
10. Boshoff, A. (2022). Accounting for foreign exchange transactions in a non-hyperinflationary economy. BDO Australia. <https://www.bdo.com.au/en-au/blogs/corporate-reporting/accounting-for-foreign-exchange-transactions-in-a-non-hyperinflationary-economy>

Nadiya Khorunzhak, Doctor of Economics, Professor, West Ukrainian National University, Ukraine

Svitlana Sysiuk, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Department of Accounting and Taxation, West Ukrainian National University, Ukraine

The influence of cognitive bias on the quality of financial reporting by international standards

Abstract

Introduction. The specificity of applying the relevant rules and principles declared in IFRS implies the existence of alternatives in accounting and the use of professional judgments. However, standardization and regulation do not eliminate the influence of the human factor on accounting representation and financial reporting. Subjectivity itself may lead to distortions in accounting data and reporting indicators. This process-related outcome is largely explained by the influence of cognitive biases, which are the subject of economic psychology. The relevance of studying the relationship between the quality of financial reporting prepared in compliance with IFRS and cognitive biases increases along with the growing use of modern analytical methods and the expanding volume of information.

Purpose. The purpose of the article is to determine the impact of cognitive biases on the quality of financial reporting under IFRS.

Methodology. General scientific and special research methods were applied, allowing to reveal the characteristics of cognitive biases and their influence on IFRS reporting. In particular, critical analysis was used to identify the focus of scholars in studying the influence of cognitive biases in the financial sphere. Analysis, synthesis, and generalization were applied to fair value measurement and to building a corresponding scheme emphasizing the consideration of cognitive biases. Systematization was used in formulating the principles for preparing Notes to the financial statements. Empirical methods enabled examples of key objects of valuation to be provided and the specifics of their assessment in accordance with IFRS to be described. Comparative, statistical, and graphical methods allowed the role of auditing in ensuring the quality of financial reporting and overcoming irrationalities in its indicators to be characterized. Analogy and logical analysis facilitated the development of an algorithm for determining functional currency under IFRS guidance and identifying manifestations of subjectivity in this process. The structural-logical method justified the emergence of probabilistic estimates at different stages of accounting and allowed for the description of related cognitive biases.

Results. The study proves the impact of cognitive biases on the preparation of financial reporting under IFRS. The main types of biases have been identified, and examples of their influence on accounting and reporting indicators have been provided. A scheme of fair value measurement has been developed, including four main blocks: input data; selection of valuation method; fair value hierarchy; and valuation process. The scheme incorporates alternative approaches, in particular market, cost, and income, along with their elements and characteristics. Examples of key valuation objects are presented, with justification of the sequence of valuation and its specifics. It has been substantiated that probabilistic estimates arise at different stages of accounting as well as during the audit of financial reporting. The study establishes that the main cognitive biases in IFRS reporting include distortion of fair value, incomplete or insufficiently transparent disclosure (especially in the Notes), overstatement or understatement of provisions and financial results, and the risk of reduced user confidence in reported data.

Keywords: financial reporting; IFRS, accounting; probabilistic estimates; cognitive biases; audit; trust; quality.

Cite as: Khorunzhak, N., & Sysiuk, S. (2025). The influence of cognitive bias on the quality of financial reporting by international standards. *Economic analysis*, 35 (2), 522-531. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.02.522>